

Bitva na Ceru.

A. Nástup srbské armády roku 1914.

Prameny: Veliki rat Srbije, vydáno hlavním štábem armády království SHS (dosud vychází). — Živko G. Pavlovič, gen.: Bitka na Jadru (srpen 1914), Bělehrad 1924. — Živko M. Stanišavljevič, gen.: Bitva na Ceru. Bělehrad 1927. Nikola Lj. Hristić, plk. gšt.: Austrijski ratni plan (Ratnik 1925, č. 4 a 5.) — Jevren P. Topalovič, mjr.: Bitka na Ceru. (Ratnik 1921, čís. 11.)

Úvod.

Cerská bitva byla první bitvou ve světové válce, která byla vybojována mezi Srbskem a Rakousko-Uherskem a která skončila značnou porážkou rakousko-uherského vojska. Tato bitva měla veliký operační a daleko větší mezinárodně politický význam.

Cerská bitva je velmi zajímavá s hlediska národního uvědomění vojska a národa srbského. Z této bitvy možno čerpat příklady o morální síle srbského vojska. Národ, který s takovým vědomím a sebeobětováním uměl chrániti svůj národní celek, ten dovede i v budoucnosti zasaditi se o udržení a pokrok svých národních cílů a tužeb.

Mobilisace.

Světová válka zastihla Srbsko unavené a vyčerpané válkami z let 1912 a 1913. Přes to národ svědomitě vyhověl mobilisační výzvě a tak provedena mobilisace v úplném pořádku a včas.

Mobilisace byla vyhlášena 25. července 1914 a skončena v době, určené pro jednotlivé části vojska. Nedostatky byly v pěší výzbroji, v munici a hlavně ve výstroji.

Koncentrace.

Koncentrace dokončena 10. srpna, t. j. 16. dne po vyhlášení mobilisace, což bylo vzhledem na tehdejší dopravní a komunikační prostředky Srbska brzo. Přípravy, vykonané po té stránce byly vzhledem na uvedené okolnosti a dobu velmi dobré.

Seskupení srbského vojska.

Před světovou válkou hraničilo Srbsko s Rakousko-Uherskem na severu Dunajem a Sávou a na západě mezi Sávou a Černou Horou řekou Drinou a zčásti hranicemi suchozemskými. V severním a západním pohraničním pásmu v hloubce asi 60—70 km bylo srbské vojsko po provedení koncentrace rozmístěno takto:

Seskupení hlavních srbských sil (viz přílohu 1).

Srbská vojska stála pod velením bývalého následníka trůnu, nyní J. V. krále Alexandra I., jehož náčelníkem hlavního štábu byl vojvoda Putnik. Hlavní stan byl v Kragujevci.

Vojsko bylo seskupeno ve 3 armády, jejichž složení bylo toto:

I. armáda pod velením generála Petra Bojoviče v prostoru Grocka — Golubac — Rača — Topola. Štáb armády v Rači. Sestavení armády:

a) Dunajská divise II. výzvy (dopředu posunutá), tvořící Braničevskou skupinu, složenou celkem z 20 praporů, z 6 rychlopalných a 3 polních starých baterií, ze 4 eskadron a z 1 letounu. Úkol: Rušiti a ztěžovati nepříteli přechod přes Dunaj na frontě od Golubca až k ústí Veliké Moravy.

b) Jezdecká divise, zesílená, skládající se ze 16 eskadron a z 2 polních rychlopalných baterií s přiděleným 15. pěším plukem I. výzvy a 1 praporem III. výzvy a 1 starou polní baterií.

Úkol: Pozorovati nepřítele a zabránovati mu přechod přes Dunaj v prostoru od ústí Moravy do Grocka.

c) Timocká divise I. výzvy.

d) Timocká divise II. výzvy.

e) Moravská divise III. výzvy.

II. armáda pod velením generála Štěpána Stepanoviče v prostoru Grocka — Bělehrad — Obrenovac — Lazarevac — Arandjelovac. Štáb armády v Arandjelovci.

Sestavení armády:

a) Zesílená Dunajská divise I. výzvy (dopředu posunutá) u Bělehradu skládala se z 1. pěší divise, z 1 jezd. brigády (sestavené z div. jezdeckva II. armády a 1 čety dělostřelectva), z 2 starých polních baterií, z 1 rychlopalné houf. bat., ze 2 světlometných oddílů a z 1 letounu.

Úkol: Pozorovati a ztěžovati nepříteli přechod přes Dunaj a Sávu v prostoru mezi Grockem a ústím Kolubary.

b) Moravská divise I. výzvy.

c) Kombinovaná divise.

d) Šumadijská divise I. výzvy.

III. armáda pod velením generála Pavla Jurišića-Sturma v prostoru: Obrenovac — Skela — Šabac — Mitrovica — Lešnica — Loznica — Ljubovija — Valjevo. Štáb armády ve Valjevu.

Sestavení armády:

a) Drinská divise II. výzvy s částmi dopředu posunutými, a to

1. Šabacká skupina, skládající se z 5 praporů pěchoty, z 1 staré polní baterie a z 1 eskadrony.

Úkol: Ztěžovati a rušiti nepříteli přechod přes Sávu v části od ř. Vukodraže až k ústí Driny.

2. Loznická skupina, složená z 9 prap. pěchoty, z 1 eskadrony, z 1 polní rychlopalné a 1 staré posíční baterie.

Úkol: Ztěžovati a rušiti nepříteli přechod přes Drinu v části mezi Lešnicí a Loznicí.

b) Drinská divise I. výzvy.

c) Obrenovacká skupina, skládající se z 6 pěších praporů, z 1 polní rychlopalné a 1 staré posíční baterie a z 1 eskadrony.

Úkol: Ztěžovati a rušiti nepříteli přechod přes Sávu v prostoru Gole Brdo až k vesnici Ušee.

d) Ljubovijská skupina složená z 2 pěších praporů a z 1 staré polní baterie.

Úkol: Zajistiti směr Ljubovij — Proslop — Valjevo a rušiti nepříteli přechod přes Drinu v části Ljubovij — Uzovnica.

e) Skupina na Debelom Brdu o 1 pěším praporu.

Úkol: Obrana posice na Debelom Brdu ve směru Rogačica — Vajlevo.

Protože bylo možno, že dojde k bitvě zcela blízko koncentračního prostoru, byly přiděleny armádám tyto obranné oblasti:

I. armádě: Svilajnac — Topola.

II. armádě: Arandjelovac — Lazarevac.

III. armádě: Uzavření všech směrů, vedoucích z Valjeva k Sávě v části od Obrenovce až k ústí Driny a od Driny až k ústí Pogačice do Driny.

Toto seskupení úplně odpovídá předpokladu, že nepřítel provede ofensivu ze severu. Proto byly I. a II. armáda, které jsou nejsilnější, orientovány na sever a jen slabá III. armáda, od které byla jedna divise ještě rozdělena na krycí dopředu posunuté skupiny, byla orientována k západu — k Drině. III. armáda stála vzhledem ke gros hlavních sil (I. a II. armáda) v úloze bočního voje.

Východně od koncentračního prostoru byla Dolno-Milanovačká skupina: 3 pěší prapory a 1 stará polní baterie.

Úkol: Rušiti pokusy nepřítelů o přechod přes Dunaj v prostoru ústí Porečky, jakož i uzavření směru, vedoucího z této pohraniční části do údolí Timoka a Moravy.

Jižně od koncentračního prostoru byla Užická skupina, jejíž gros tvořila šumadijská divise II. výzvy, koncentrovaná ve směru Užice — Vyšehrad na výšinách Kormana. Mimoto měla dopředu posunuté krycí oddíly, a to 1 brigádu se 3 starými bateriemi, oddíl na Mokré Hoře (1 pěší pluk a 1 horskou baterii) a Limský oddíl (8½ pěších praporů a 1 rychlopalnou baterii).

Úkol: Chrániti levý bok a zad hlavních sil srbské armády a uzavřiti směry od Vajine Bašte, Mokre Gore a Priboja na Užici.

Jižně od Užické skupiny pak bylo černohorské vojsko, jehož úkolem bylo kromě ochrany vlastního teritoria zesílit s částí vlastních sil Užickou skupinu.

Celková síla hlavních sil srbské armády tvořila i se skupinami dopředu posunutými dohromady 10 pěších divisí I. a II. výzvy, 1 jezdeckou divisi, 21 praporů pěchoty III. výzvy, 6 rychlopalných a 11 starých baterií, 4 eskadrony III. výzvy. (Poznámka. Uvedené zde baterie pod názvem „staré“ měly děla systému „Debangeaut“, která však nebyla rychlopalná.)

Pro přímé zajištění použito celkem asi $\frac{1}{4}$ veškerých sil.

Tyto dopředu posunuté skupiny měly bojovati proto, aby získaly čas a ne aby způsobily nějaká rozhodnutí. Před silnějším nepřitelem měly ustoupiti směrem k své armádě, pro niž prováděly zajištění a tím způsobem podnítiti akci, která by se přímo navázala na akci hlavních sil.

Koncentrační prostor.

Podle rozdělení a podle síly dopředu posunutých skupin lze usuzovati na úmysl hlavního štábu. Vidíme, že na frontě od Moravy až k ústí Kolubary stojí 2 pěši a 1 jezdecká divise, na úseku od Ko-

lubary do Ljubovije jen 1 pěší divise. Z toho lze vyvoditi: v pásmu mezi Kolubarou a Moravou počítá hlavní štáb, že zde chce nepřítel přejíti většími silami než přes prostor západně od Kolubary a přes Drinu. Tuto domněnku ještě silněji potvrzuje pohled na koncentrační prostor hlavních srbských sil.

Úmysl srbského hlavního štábu.

V úmyslu bylo přenechati nepříteli ofensivu, aby přešel on ty veliké toky, při tom aby ho dopředu posunuté skupiny rušily, opotřebovaly a zadržovaly v pohybu, a pak teprve nepřítele napadnouti hlavními silami, když nepřehlé ještě veškerými silami nebo kde by byl předtím náležitě zeslaben.

Proto byla vzdálenost koncentračního prostoru srbských sil hluboko v zemi výrazem defenzivních úmyslů při počátku války.

Činnost vrchního velitelství srbského od vyhlášení mobilisace až do ukončení koncentrace (od 25. července do 10. srpna).

Jak již podotčeno, byla mobilisace vyhlášena 25. července 1914 a koncentrace se skončila 10. srpna.

Koncentrace provedena a skončena tak, jak v míru bylo předvídáno.

Vojvodu Putnika, tehdejšího náčelníka hlavního štábu, zastihlo vyhlášení mobilisace v Rakousku. Odtud přišel vojvoda do Kragujevce, sídla vrchního velitelství srbského během provádění koncentrace.

Vrchní velitelství vydalo 6. srpna t. zv. „Operační plán“, který pro posouzení dalších operací a seznámení s momentální situací uvádím doslova:

„1. Politická a vojenská situace Srbska a Černé Hory.

Vzhledem na všeobecnou politickou a vojenskou situaci válčících evropských států, a na náš poměr k státům Trojdhody v této světové válce, záleží úloha srbského a černohorského vojska v tom, aby připoutala na sebe co nejvíce sil Rakousko-Uherska, aby tím bylo v nejvyšší míře oslabeno proti Rusku. Jestliže rakouská vojska silnější a rychlejší při koncentraci započnou ofensivu proti nám, je úloha srbského a černohorského vojska na počátku defenzivní, a jakmile se naskytne vhodný okamžik, ihned přejíti v ofensivu.

Aby bylo dosaženo všeobecného a vojenského cíle, je potřeba jak u válčících evropských států, tak i Srbsku a Černé Hoře vytknouti jednotnou kooperaci jejich vojsk všeobecně a obzvláště srbské užické skupině, která operuje směrem Vyšehrad—Sarajevo, majíc určitý objekt za cíl své činnosti. Pro tuto kooperaci je potřeba jednotného operačního plánu.

2. Seskupení rakousko-uherského vojska proti Srbsku a Černé Hoře.

Dříve než se určí operační plán srbského a černohorského vojska, je potřeba předem vyložití sílu a seskupení rakousko-uherského vojska proti Srbsku a Černé Hoře, a opačně.

Podle dosavadních zpráv je síla Rakousko-Uherska, určená k operacím proti Srbsku a Černé Hoře takto seskupena:

a) proti Srbsku:

v Banátu: 7. armádní sbor,

ve Sremu a Slavonii až k ústí Driny do Sávy:

4. armádní sbor a 1 divise z 13. armádního sboru,

v Bosně a na frontě Ložnica—Rača: 1 divise z 13. armádního sboru, 1 divise z 8. arm. sboru a 2 brigády z 15. arm. sboru.

b) proti Černé Hoře:

u Foči asi 1 brigáda z 15. armádního sboru,

na frontě: Gacko—Trebinje a dále 16. armádní sbor.

Mimoto v opevněném Sarajevu a Mostaru zůstaly stálé posádky.

3. Seskupení srbského a černohorského vojska.

a) Srbské vojsko:

1. I., II. a III. armáda jsou seskupeny pro akce proti severozápadní frontě proti Sremu nebo proti severovýchodní části Bosny,

2. užická skupina u Mokre Gore a Priboja pro operace ve směru Vyšehrad—Sarajevo,

3. Braničevská skupina na hraniční frontě: Golubac—Smederovo;

b) černohorská vojska:

Podle úředního hlášení černohorského vojenského delegáta generála J. Bečina jsou černohorská vojska seskupena takto:

1. Lovčenská skupina na frontě: Lovčen—Sutorman (8000 mužů),

2. Ercegovacká skupina na frontě: Grahovo—Krstac (15.000 mužů),

3. Sandžacká skupina kolem Plevlje (6000 mužů).

4. Operační plán.

a) Srbské vojsko.

Podle síly a seskupení rakousko-uherské armády proti Srbsku a Černé Hoře bude seskupení srbského vojska a jeho operační plán v počátku defenzivní, dokud nebude skončena koncentrace a užší seskupení sil. Jakmile toto seskupení bude skončeno, bude operační plán ofenzivní proti Sremu nebo Bosně, což bude záviseti na situaci.

b) Černohorské vojsko.

Protože síla černohorského vojska nedostačuje pro nějakou větší a vážnější akci v Hercegovině v širších rozměrech, je potřeba bližší kooperace srbského a černohorského vojska proti Sarajevu. Za tím účelem se koncentrují $\frac{2}{3}$ veškerých černohorských sil okolo Plevlje operačním směrem: Čajniče—Goražda—Sarajevo s cílem kooperace se srbskou užickou skupinou, která bude operovati od Mokré Gory přes Vyšehrad na Sarajevo. Zbytku černohorských sil buď použito k obraně vlastního teritoria.

5. Spojení mezi srbským a černohorským vrchním velitelstvím.

„Aby bylo jednotné velení v společných operacích srbské a černohorské armády, je třeba stálého spojení mezi srbským a černohorským vrchním velitelstvím během operací. K tomu účelu bude od srbského vrchního velitelství jako voj. delegát u štábu černohor-

ského vrch. velitelství generál Božidar Janković. Mimo to jsou černohorskému vrchnímu velitelství k dispozici plukovník gšt. Petr Pešić, žen. plk. Bořivoj Nešić a pplk. pěchoty Dragoljub Mihajlović a Jiří Paligorić.

Náčelník štábu vrch. vel.
dočasný pobočník J. V. krále
vojvoda Putnik, v. r."

Předpoklad o nepřátelském seskupení se shodoval skoro se skutečností.

Lišil se tímto:

V Banátu byly jen jisté části „Landsturmu“. Na Dolní Drině bylo ve skutečnosti 5 divisí a ne 3, jak se předpokládalo.

Důležité je, že se předpokládaly stejné síly jak ve Sremu, tak na Dolní Drině, ač ve skutečnosti byla na Dolní Drině silnější skupina.

Srbská vojska prováděla v tom čase koncentraci podle plánu již uvedeného. Černohorci podle operačního plánu zesílili Užickou skupinu, aby ji podporovaly v její úloze.

Tyto slabé síly měly ve skutečnosti úlohu obrannou, kterou měly provádět stálými útoky na nepřítele, aby se domníval, že má co činiti se silnějšími silami. Tato kombinace se též osvědčila, neboť, jak se ukázalo, nepřítel, gen. Potiorek, přikládal směru Užice a směru na Sandžak velickou důležitost, čímž se stalo, že $\frac{1}{2}$ 15. arm. sboru a více než $\frac{1}{2}$ 16. armádního sboru použil pro podřadné úlohy.

Ačkoliv operační plán neobsahuje žádné nové operační úmysly, leda o součinnosti srbského a černohorského vojska, nacházíme v něm první stopu, že vrchní velitelství počíná počítati s většími nepřátelskými silami nejen ze severu, ale i ze západu.

8. srpna 1914 dostala armádní velitelství direktivu, v které bylo oznámeno:

V Bosně a Hercegovině:

15. a 16. armádní sbor tvoří jednu skupinu s hlavními silami na linii: D. Tuzla—Bjelina—Rača a s podřadnými proti Černé Hoře a proti Srbsku na linii Vyšehrad—Goražda. Celková síla asi 70.000 mužů.

V Slavonii a Sremu.

13. a pravděpodobně i 4. armádní sbor s jednou jezdeckou divisí tvoří skupinu, rozloženou na linii Zemuň—Rača. Celková síla asi 90.000 mužů.

V Banátě.

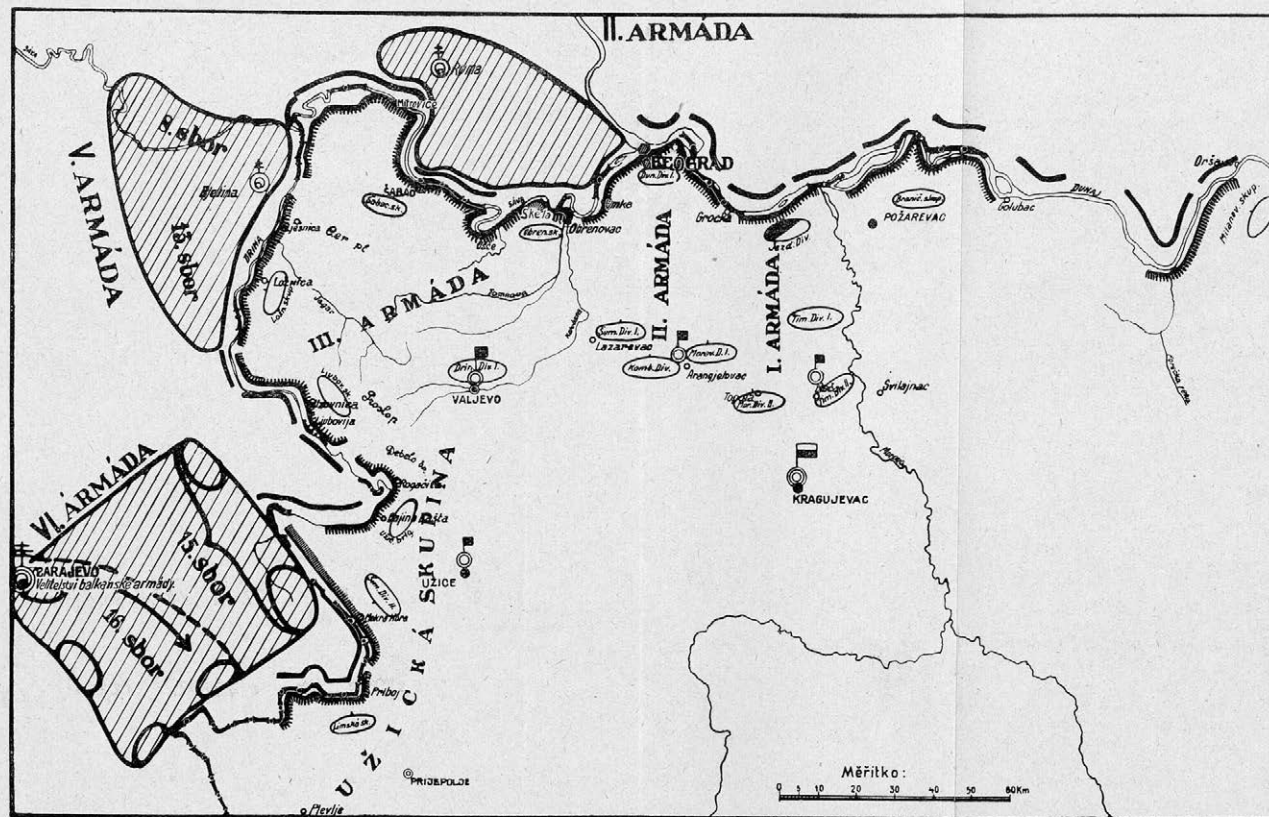
Skupina 7. armádní sbor, zesílený pravděpodobně zeměbranec-kými jednotkami a jednou jezdeckou divisí, je s hlavními silami na linii Kovin—Bazjaš. Celková síla 50.000 mužů. Mimo to byly slabší nepřátelské jednotky viděny před Vel. Gradištěm, Golubcem, Dol. Milanovacem a u Oršavy.

Úmysl vrchního velitelství byl nyní: obrana a později zaříditi se podle okolností.

Za tím účelem:

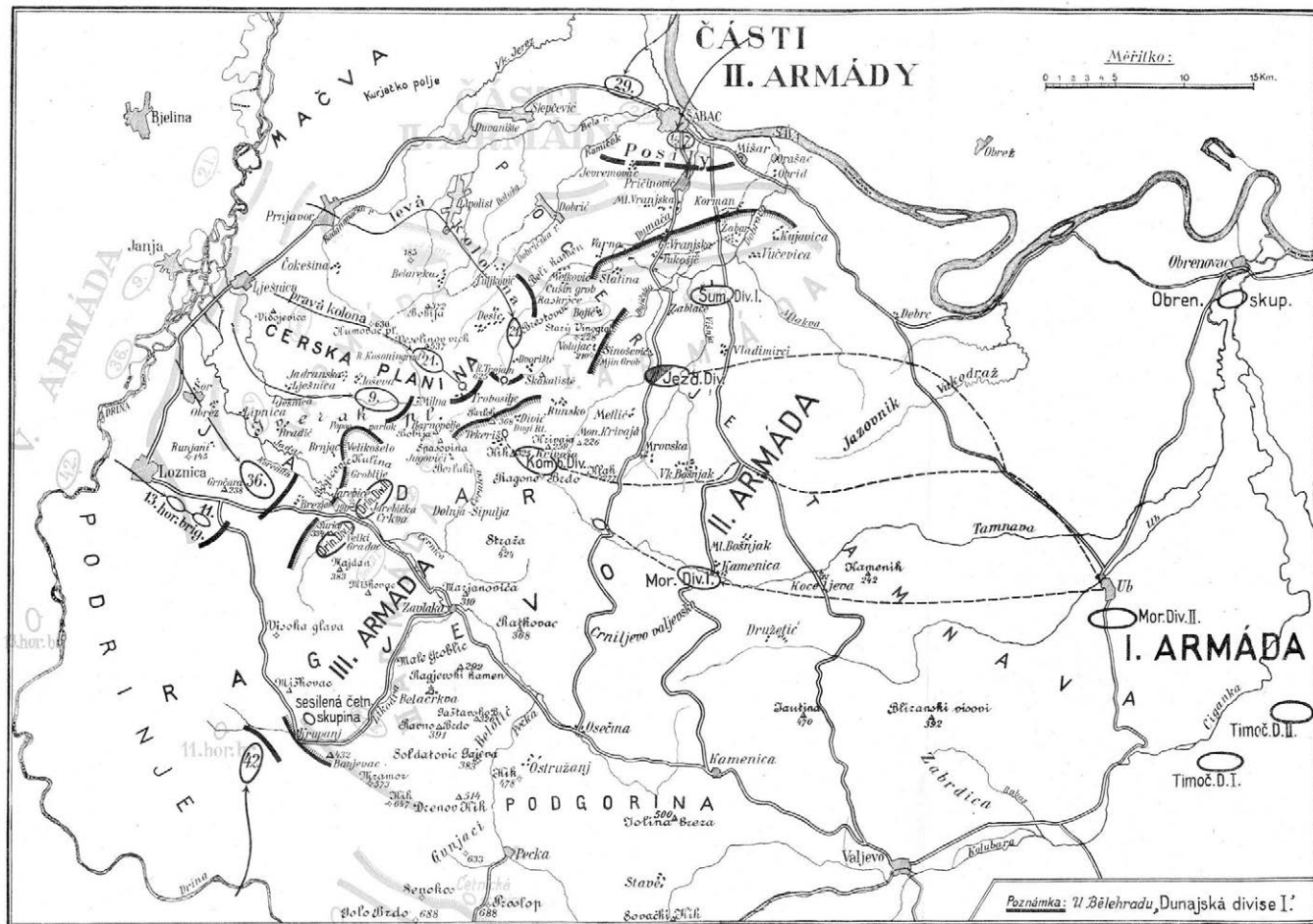
I. armáda zaujme a brání Polanku a hlavní linii Stary Acibegovac—Topola,

Koncentrace srbského a rakouského vojska v červenci 1914.

Situace 20. srpna večer.

Náčrt bojiště bitvy na Ceru se situací dne 15. srpna 1914 večer.

K čl. mjr. V. Komárka: Bitva na Ceru.

Vojenské rozhledy roč. X. (1929), č. 1.

II. armáda zaujme a brání linii: Arandjelovac—Lazarevac,
III. armáda má za úlohu obranu Valjeva na linii Slovac—Jautina—Kamenica—Jolina Breza.

Užická vojska pozorují a brání pohraniční frontu Bajina Bašta—Mokra Gora.

Podle toho, co bylo uvedeno, počítá vrchní velitelství s nepřátelskou akcí na Drině a na Sávě, se silnější však na Sávě.

V této době počali spojenci Srbska počítati se srbskou ofensivou. Pro agresivní politické chování Rakousko-Uherska v době před vyhlášením všeobecné mobilisace počítalo se s tím, že chce proti Bělehradu prováděti jen nějakou lokální akci, aby ho dobylo. Ale to se nestalo. Dvě neděle uplynuly od vyhlášení mobilisace a nepřítel nezapočal dosud žádnou akci. Počalo se věřiti, že nechce začít, nýbrž že chce pod záštitou Driny, Sávy a Dunaje odeslati síly na ruskou frontu a proti Srbsku ponechat jen krycí oddíl.

Aby mu v tom bylo zabráněno, bylo nutno přejíti na jeho teritorium a ohroziti jeho týl. Proto vydává vrchní velitelství 9. srpna tuto direktivu:

„Podle nynější politické situace pravděpodobně přejdeme k ofensivě přechodem řeky Sávy na nejvýhodnějším místě mezi ústím Kolubary a Driny. Je velmi pravděpodobno, že hlavní přechod bude někde mezi Obrenovcem a Debrcem a vedlejší co možná mezi Šabcem a Mitrovicí. Je též pravděpodobno, že tento přechod provede II. armáda.

J. V. následník trůnu, vrchní velitel, nařizuje, aby velitel II. armády s nutným odborným personálem svého štábu provedl co nejpodrobnější průzkum a vyhledal nejprůhodnější místa pro přechod přes Sávu nejprve v prostoru mezi Obrenovcem a Debrcem. Výsledek své práce se zprávou o potřebách mostních zašlete po důstojníkovi štábu vrchního velitelství. (Podpis: vojvoda Putnik).“

K provedení tohoto rozkazu však nedošlo, neboť události ukázaly, že předpoklad o ponechání pouhých krycích oddílů proti Srbsku Rakouskem nebyl správný.

To potvrzuje, že v té době byly zprávy o nepříteli ještě velmi nedostatečné.

Veliké říční toky tvořily clonu, kterou nebylo možno proniknouti v nepřátelskou sestavu. Letectvo bylo neobyčejně slabé (po 1 letounu u Braničevské skupiny a u dunajské divise I. výzvy) a nemohlo podávati ani nejnutnější zprávy.

Z této neinformovanosti o nepřátelském seskupení a o jeho síle před srbskou frontou a za předpokladu, že Srbové chtěli přejít k ofensivě přes Sávu, nastal 12. srpen, kteréhož dne započal nepřítel svou ofensivu, která vedla k bitvě na Ceru.

B. Průběh operací.

Nepřítel započal 12. srpna operace, a to přechodem přes Sávu a Drinu. Na Sávě započal 3 přechody, z kterých 2 u Šabce a Mitrovice měly úspěch, třetí u Bělehradu proti ostrovu Ciganliji byl zmařen. Na Drině byly s úspěchem provedeny dva přechody: jeden 7 km severně od Loznice u ostrova Kurjačice a druhý severněji u ostrova Samuroviče proti osadě Prnjavor.

Přechody započaly takřka všude stejně kolem 3. hod., jen u Bělehradu o půlnoci.

Tato okolnost přiměla vrchní velitelství, že uvažuje: kde provedeny hlavní a kde vedlejší přechody, kde skutečně a kde jen demonstrativně a vedla je k předpokladu, že nepřítel chce postupovati jak přes Drinu, tak i přes Sávu. Okolnosti, že se nepřítel přes Sávu pokoušel o tři přechody a že severní přechod přes Drinu proveden dosti severně (proti Prnjavoru), tedy proti Mačvě, vedlo vrchní velitelství tím více k předpokladu, že nepřítel se silnějšími silami přijde ze severu.

Poněvadž první zprávy o přechodech nebyly dostatečné, aby mohlo vrchní velitelství dospěti k vážnému rozhodnutí, bylo nutno sečkat na určitější zprávy, kde nepřítel intenzivněji přechází.

Od skupin dopředu posunutých byly jen Šabacká a Loznická skupina v telefonním spojení s velitelem drínského divise II. výzvy v Zablači. Tato divise pak byla telefonicky spojena s velitelstvím III. armády ve Valjevu a toto velitelství telegraficky a telefonicky zase s vrchním velitelstvím v Kragujevci.

Tím způsobem mělo vrchní velitelství možnost býti zpraveno o událostech u Šabce a u Loznice. Odtud dostalo vrchní velitelství do poledne 12. srpna tyto zprávy:

a) Od Šabce:

Nepřítel obsadil Šabac o 4 hod. 30 min., pravá část Šabacké skupiny na ústupu.

b) Od Mitrovice:

Nepřítel přešel Sávu o 3 hod., obsadil Mitrovici a postupuje na Nočaj.

c) Od Prnjavoru:

Nepřítel započal přechod přes Samurovičský ostrov o 3 hod., ale klade se mu tuhý odpor.

d) Od Lešnice a Loznice:

Proti Lešnici nepřítel nepřešel.

Proti vesnici Obrežu u ostrova Kurjačice nepřítel přešel Drinu a dosáhl vesnice Obrežu. Levá část Loznické skupiny ustoupila do linie Loznice—ves Lipnica—ves G. Dobrič. Nepřítel neustále převádí své síly na tomto místě a staví most u Kurjačice.

Vrchní velitelství tyto zprávy resumuje v poválečném služebním vydání takto:

„Na severozápadní frontě Rakušani silně útočí, zde se bojuje, ale není ještě detailnějších zpráv.“

Z častého znepokojování severozápadní fronty v posledních dnech ve spojení s leteckým průzkumem nad severozápadní částí Srbska, „usuzuje vrchní velitelství, že Rakušané mají něco zvláštního v úmyslu proti našim posunutým skupinám na severozápadní frontě.“

Zprávy od ostatních částí fronty v souhrnu byly asi tyto:

Na severní frontě východně od Kolubary bombarduje nepřítel pohraniční vesnice a posice; u Bělehradu obsadil ostrov Ciganliji.

Na jihozápadní frontě přestoupila Užická vojska hranice a nepřítel nepodniká proti nim nic zvláštního.

Z toho ze všeho nemá vrchní velitelství dostatečného důvodu, aby úplně upustilo od svého dřívějšího předpokladu, že ze severu přejdou silnější a ze západu jen slabší síly.

Proto nařizuje vrchní velitelství 12. srpna v poledne:

a) „II. armáda přejde z fronty Arandjelovac—Lazarevac na frontu Šabac—Obrenovac tak, že jednu ze svých tří divisí ponechá v Ubu.

b) Dunajská divise I. výzvy (z II. armády) zůstane, kde je, t. j. u Bělehradu.

c) I. armáda přejde do prostoru, z kterého odešla II. armáda.

d) Jezdecká divise odtáhne do Valjeva a podřídí se velitelství III. armády. Dosavadní úlohu jezdecké divise převezme Braničevská skupina, která se podřizuje přímo vrchnímu velitelství“.

Přechody nepřítele přes Drinu a Sávu jsou jakousi předzvěstí vážné nepřátelské akce proti severozápadnímu koutu Srbska, k jehož paralysování se vysílá jedna armáda o třech divisích a jedna jezdecká divise.

Nebezpečí ze severu nebylo tím však ještě zažehnáno. Proto se I. armáda (na pravém křídle) převádí do prostoru, kde byla II. armáda, t. j. posune se na západ. K zajištění na Dunaji zůstává Dunajská divise II. výzvy s 15. pěším plukem I. výzvy na obou březích Moravy a Dunajská divise I. výzvy u Bělehradu.

Vrchní velitelství tedy upouští v tomto okamžiku od svého dosavadního posuzování nepřátelské akce a mění seskupení svých sil. Od této chvíle přenáší těžiště na severozápadní kout Srbska.

Ve smyslu vpředu uvedených rozhodnutí vydalo vrchní velení potřebné rozkazy, z kterých jsou nejdůležitější rozkazy pro II. a III. armádu.

Zní takto:

a) Velitelství II. armády Arandjelovac:

„Podle dosavadních zpráv pokouší se nepřítel o silnější znepokojování na pohraniční frontě: Obrenovac—Šabac—Loznice pravděpodobně za účelem přechodu. Proto nařizuje vrchní velitelství, aby se II. armáda přimkla blíže k severozápadní pohraniční frontě, aby byla s to rychle zamezit nepřátelský přechod na frontě Obrenovac—Šabac. Proto odtáhnou ihned:

1. Šumadijská divise I. výzvy přes Koceljev do Vladimírce s úlohou pozorovati a úporně brániti frontu: Ušče—Šabac.

2. Jedna divise přes Lazarevac a Ubu do Stubline s úlohou pozorovati a úporně brániti frontu: Obrenovac—Ušče a

3. jedna divise do prostoru Uby, kam se přesídílí též štáb II. armády.

Dunajská divise I. výzvy zůstane pod Vaším velením podle daných nařízení.

Veliteli III. armády nařizují, aby ihned s Drinskou divisí I. výzvy odtáhl k Drině a na své frontě ztěžoval nepříteli přechod.

Nařizují, aby se s Vámi spojil.“

b) Velitelství III. armády — Valjevo:

„Podle posledních zpráv pokouší se nepřítel o silnější znepokojování na pohraniční frontě: Obrenovac—Šabac—Loznica, pravděpodobně za účelem přechodu. Proto nařizuje vrchní velitelství, abyste se svou armádou podnikl vše k energickému zamezení všech pokusů nepřítele o přechod na frontě Vaší armády.

K tomu účelu odtáhne ihned Drinská divise I. výzvy tam, kde je potřebí, aby znemožnila nepříteli přechod.

6. a 7. pluk II. výzvy zůstane na svých místech. Veliteli II. armády bylo nařízeno, aby s jednou divísi odtáhl k Šabci do Vladimírci, s jednou divísi k Obrenovci do Stubline a s jednou divísi k Ubu, kde bude štáb II. armády. Zjednejte s II. armádou spojení a oznamte stanoviště Vašeho štábu.“

Z uvedených rozkazů lze usuzovati, že vrchní velitelství nebylo dosud orientováno o místech hlavního nepřátelského přechodu, a proto ten problém ponechává k řešení veliteli III. armády, který jsa blíže místa děje, má větší možnost lépe posouditi a oceniti sílu nepřátelské akce na jednotlivých místech a zároveň tím též směr, kterým třeba dirigovati neangažovanou Drinskou divísi I. výzvy nebo její části.

12. srpna odpoledne získalo vrchní velitelství dodatečně zprávy, mezi nimi i tuto zprávu od III. armády:

„Podle získaných zpráv přešel nepřítel jen u Šabce na pontonech a obsadil Šabac. Části Šabacké skupiny ustupují z Mišara na Valjevo. O skupině v Mačvě není zpráv, protože je spojení přerušeno. Sílu nepřítel, který přešel Drinu proti Loznici, odhaduje podle zprávy velitele Loznické skupiny na 10—15.000 mužů. Dosud se bojuje na pozicích u Loznice.

Nepřítel střelil z houfnic na Obrenovac.

Nařídil jsem, aby Drinská divíse I. výzvy zaujala pozici u Valjeva.“

Dojem této zprávy byl: u Šabce situace vzhledem k postavení nepřátelského pontonového mostu, k ustoupení vlastních sil a k přerušení spojení s levou částí skupiny vážná.

Ustoupením Šabacké skupiny jsou ohroženy části na Drině a ztížen též odchod jiných sil do toho prostoru, dokud se nevyjasní situace u Šabce.

Proto zaujímá velitelství III. armády s Drinskou divísi pozice u Valjeva.

Konečně, že síla nepřítel, který přešel Drinu u Loznice, činí asi 10—15.000 mužů, ale že krycí skupina plní zde svou povinnost a nepřítel drží.

Na podkladě těchto zpráv vydalo vrchní velitelství 12. srpna odpoledne tyto rozkazy:

I. Veliteli III. armády — Valjevo:

„Nařizujeme:

a) Vyšlete ihned armádní jezdecko s jednou rychlopalnou baterií směrem na Kraljevo—Šabac s úlohou: vyjasniti situaci nepřátelskou: zachytiti a podporovati pluk, který ustupuje od Šabce a zaříditi spojení se skupinou na Mačvě a u Loznice.

b) Jeden pluk pěchoty s oddílem rychlopalných děl dirigovati ihned směrem na Loznici k zesílení a zachycení 5. pluku II. výzvy a vši silou zadržeti nepřítel.

c) Jeden pluk pěchoty s oddílem rychlopalných děl dirigovati ihned směrem na Koceljevo—V. Bošnjak k zesílení a zadržení 6. pluku II. výzvy a vši silou zadržeti nepřítel.

d) Dva pluky pěchoty se zbytkem dělostřelectva zůstanou k dispozici velitele v linii: Jautina—Kamenica.

Šumadijská divíse I. výzvy je na pochodu směrem: Lazarevac—Ub—Koceljevo—Vladimírec.

e) Skupinu u Obrenovce dejte pod velení velitele II. armády.

Tím se mění můj rozkaz dopolední.“

II. Veliteli II. armády — Arandjelovac:

„Podle zpráv velitelství III. armády přešel nepřítel dnes v poledne Sávu u Šabce a zatlačil tamní skupinu směrem na Koceljevo. Síla nepřítelů neznámá. Na frontě Lešnica—Loznica přešel nepřítel Drinu a dosud se bojuje na pozicích u Loznice. Síla nepřítelů asi 10—15.000 mužů.

Veliteli III. armády nařizeno, aby 1 plukem pěchoty a s jedním oddílem dělostřelectva zachytil a zesílil Šabackou a Loznickou skupinu a s dvěma pluky pěchoty a zbytkem dělostřelectva zůstal v záloze na linii Jautina—Kamenica.

Ve směru Šabac dirigováno armádní jezdecktvo s jednou baterií.

Nařizujeme:

a) Šumadijská divise I. výzvy nastoupí ihned pochod směrem na Ub—Koceljevo—Šabac s úlohou zachytit vlastní trupy na tomto směru, napadnouti nepřítel a zatlačit jej zpět na Sávu.

b) Ostatní divise této armády mimo Dunajskou I. výzvy seskupiti v okolí Ubu, sledovati běh událostí a působiti energicky ve směru, kde se projeví hlavní nepřátelská síla v postupu na Valjevo a z fronty: Obrenovac—Šabac.

c) Jezdeckou divisi dávám pod Vaše velení. Veliteli jezdecké divise je nařizeno, aby Vám byl k dispozici u Ubu.

d) I. armádě je nařizeno seskupiti se na linii Arandjelovac—Lazarevac.

Tím se mění můj rozkaz dopolední.“

III. Veliteli Užického vojska—Užice:

„Vrchní velitel nařídil dnes pohyb a větší přeskupení všech tří armád proti severozápadní frontě za účelem přechodu k ofenzivě. Přejděte k ofenzivě proti Vyšehradu.“

IV. Veliteli I. armády — Rača:

„Nařídte, aby jezdecká divise ihned odtáhla nejkratším směrem do Ubu a tam se podřídila veliteli II. armády.

Tím se mění pro změněnou situaci nařízení dopolední, týkající se jezdecké divise.“

V. Veliteli III. armády — Valjevo:

„Nařídte, aby se rudnický četnický oddíl majora Tankoviće ihned odebral přes Pecku a Krupanj na pohoří Baranju, odkud necht působiti na nepřátelské komunikace v údolí Jadra.“

Z uvedených rozkazů nejdůležitější je nařízení o zesílení Šabacké a Loznické skupiny, aby zbytek drinské divise I. výzvy z III. armády zůstal na svém místě Jautina—Kamenica a aby nešla celá divise „tam, kam by to bylo potřebí“, jak nařizeno dopoledne, a konečně, aby II. armáda nevysílala na Sávu dvě, nýbrž jen jednu divisi.

Za takové situace bylo nejprvnější potřebou napravit situaci u Šabacké a Loznické skupiny, aby se zde bojem získal čas, prostor a potřebná orientace o nepříteli, aby pak mohly býti vlastní síly angažovány plánovitě a podle situace.

13. srpen.

Toho dne se dokončovaly na srbské straně pohyby nařizené minulého dne. Vrchní velitelství očekávalo jejich skončení a jasnější zprávy o nepřátelských úmyslech.

O nepříteli získány tyto zprávy:

„U Loznice přesunul nepřítel zrána na pravý břeh Driny horské baterie; pozorovány jeho opevňovací práce na obou březích Driny. Jinak byl nepřítel nečinný.

U Šabce má nepřítel obsazen okraj města, odkud ještě nevyšel. Naše posily vyslané tím směrem postoupily bez odporu až na 5 km jižně od města.

U Užické skupiny nebylo vážných příhod.

U Tekije přešel nepřítel slabými silami Dunaj; byla učiněna opatření, aby byl odražen.“

Vrchní velitelství vzalo na vědomí tyto zprávy, ale nenacházelo v nich takové vyjasnění, aby vydalo nová nařízení.

Mimo uvedené zprávy činí velitelství III. armády v své zprávě tento návrh:

„Podle všech zpráv je dokázáno, že nepřítel má u Šabce slabší síly; proto jsem se rozhodl, že se zbytkem své armády odtáhnou údolím řeky Jadru k Loznici k podpoře jednotek své armády, které jsou tam, abych nepřítele napadl a zatlačil zpět za Drinu. K provedení této akce je třeba značnějších sil, poněvadž nepřítel neustále přechází a upevňuje se na obou březích Driny.“

Vrchní velitelství schválilo návrh velitelství III. armády

Posily vyslané Loznické a Šabacké skupiny přišly na místa určení takto:

Drinský jezdecký pluk I. výzvy do Mišaru 13/8 dopoledne, 17. pěší pluk I. výzvy a jeden polní oddíl dělostřelectva 13/8 večer dostihl linie Korman—Žabari—Djatica Polje, t. j. 8—10 km jihovýchodně od Šabce.

5. pěší pluk I. výzvy s jedním polním oddílem dělostřelectva 13/8 dosáhl večer linie Gricarsko Groblji—G. Dobrič, t. j. 5 km východně od Loznice.

Horský dělostřelecký oddíl došel 13.—14/8 před půlnocí do Zablaky.

Téže noci byla celá II. armáda na levém břehu Kolubary, a to: Šumadijská divise I. výzvy mezi V. Bosnjakem a Koceljevem, t. j. 30—35 km jižně od Šabce.

Kombinovaná divise v prostoru Kožuvar—Vukičević (14 km severozápadně od Uby).

Moravská divise I. výzvy u Uby (45 km jihovýchodně od Šabce).

Z I. armády Moravská divise II. výzvy došla do Lazarevce a ostatní dvě divise do okolí Arandjelovce.

Jezdecká divise nocovala v prostoru Lisovič—Venčani, t. j. asi 15 km severně od Arandjelovce.

Přechodem II. armády na levý břeh Kolubary, dojitím posil Šabacké a Loznické skupiny na místa určení, nečinností nepřítele se situace značně zlepšila v prospěch srbského vojska. Neboť během zítřka Šumadijská divise I. výzvy bude před Šabcem a kombinovaná divise na stejné výši a jižně od Šabce. Drinská divise I. výzvy na cestě k zesílení Loznické skupiny. To by byly tak síly, které by úspěšně mohly bojovat až do příchodu částí II. a I. armády. To uvidíme později.

Toho dne žádalo Rusko o ofensivu srbské armády. Na to bylo odpověděno, že ofensiva proti Šabci a Loznici byla již nařízena a že bude v ní pokračováno.

14. srpen.

Toho dne započaly boje u Lešnické a Šabacké skupiny dopoledne a u Loznické skupiny asi v poledne. Na pohoří Ceru padla Vidojevica již o 8 hod. a Lešnická skupina zatlačena 7—8 km směrem jihovýchodně k vesnici Joševi k řece Lešnici. Na hřebetě Ceru zůstal jen Jadarski četnický oddíl.

U Šabce dnes poprvé je nepřítel aktivní a útočí jižním a východním směrem.

Šumadijská divise I. výzvy postoupila až k Šabci a podporuje slabší síly Šabacké skupiny u vesnice Pričinoviča a u Mišara. Nepřátelské dělostřelectvo je ještě na levém břehu Sávy. 17. pěší pluk stojí před samým krajem Šabce.

Loznická skupina klade dobrý odpor; večer teprve ustoupila na nové posice ve výši vesnice Jarebice, kam dostihly té noci i zbytky Drinské divise I. výzvy.

To je krátký průběh operací během 14/8 v území Jadru a u Šabce. Vrchní velitelství dostalo o průběhu těchto událostí zprávy telefonické a telegrafické.

Dopoledne došly od velitelství III. armády tyto zprávy:

„Jeden nepřátelský vojin 79. pěšího pluku, zběh, hlásí, že přes most u ostrova Kurjačice přešly dvě rakouské divise.“

„Zjištěny p. pl. 16, 43 a 79, jichž prapory mají 1200 mužů. Štáb sborového velitelství je ještě na druhé straně Driny. V noci (13. na 14/8) svedeny jen menší šarvátky.“

„Ráno (14. srpna) o 5 hod. 15 min. zahájil nepřítel dosti silnou palbu na kraj pravého křídla Loznických posic. Činí to dojem, jako by měl v úmyslu obchvátiti naše pravé křídlo.“

„Jedna vlastní rota, dirigovaná na Zvorník, nocovala s 13. na 14/8 na Kostajniku a hlásí, že nepřítel tam není.“

„Drinská divise I. výzvy (dva pluky pěchoty a oddíl dělostřelecký) dnes ráno (14/8) v pohybu od Kamenice směrem k Loznici.“

„Prosím, aby mé části, které jsou pod velením velitelství Šumadijské divise I. výzvy co nejdříve přišly opět k svým divisím.“

„Jeden náš pilot, který ráno (14/8) prováděl zvědný let, viděl, že jest u Šabce postaven pontonový most, což potvrzuje plk. Veljković, a že Rakušané převedli jeden pluk pěchoty.“

Pod dojmem těchto zpráv nařídilo vrchní velitelství ještě jednou, aby Šumadijská divise I. výzvy napadla nepřítele u Šabce a zatlačila ho na levý břeh. Vrchní velitelství si přálo, aby to bylo provedeno co nejdříve, aby části Drinské divise I. a II. výzvy, které jsou u Šabce angažovány „mohly ihned po dobytí Šabce odejiti k svým divisím“.

To je důkazem, že vrchní velitelství počalo více mysliti na Drinu; ale nejdříve chce míti jasnou situaci u Šabce.

Odpoledne došly nové zprávy, z nichž nejdůležitější je:

od velitele III. armády z Valjeva:

1. Podle telegrafické zprávy došlé dopoledne od velitelství Drinské divise II. výzvy napadl nepřítel většími silami ráno (14/8) posice u Lešnice, došed z jihu a ze severu od Prnjavora, takže Lešnická skupina ustupuje.

Vyslána na pomoc jedna horská baterie; nařízeno, aby se v tom směru co nejusilovněji držela (skupina Lešnická). Zpravil jsem o tom velitelství Šumadijské divise I. výzvy u Šabce a hledím, aby

plk. Alexej Petrovič s 6. pěším plukem II. výzvy postoupil směrem Maovi—Radovašnica—Kunovac, kde by vešel ve styk s Lešnickou skupinou a s ní at' brání hřbet Ceru; 17. pěší pluk I. výzvy s oddílem dělostřelectva, který je pod velením plk. Veljkoviće, aby postoupil směrem Tekeriš—Iverakská planina a došel na pravé křídlo Drinské divise I. výzvy u G. Dobriča.

Prosím, aby byl dán rozkaz v tomto smyslu velitelství II. armády:

2. Velitel Drinské divise I. výzvy hlásil dnes 14/8 o 13 hod. 45 min.:

Nepřítel započal před 1½ hod. útok na Loznické posice s dvěma kolonami; jednou ve směru na G. Dobrič a druhou ve směru na Tršić. Útok není ještě intenzivní.

S Lešnickou skupinou v tomto okamžiku nemám spojení, resp. nevím, co s ní je.

Od 6. pěšího pluku I. výzvy a 3. přespočetného pluku I. výzvy diriguji jeden prapor na Vidojevici, ačkoliv je tam již jedna horská baterie.

Zařídil jsem, abych dostal zprávy od Lešnické skupiny.

3. Mám spojení se Šumadijskou divisi I. výzvy. Bojuje u Šabce s mými oddíly Drinské divise I. a II. výzvy.

Myslím, že by bylo nutno jednu divisi z Ubu dirigovati do Valjeva.

4. Vše nasvědčuje tomu, že hlavní nepřátelský nápor je u Šabce, Lešnice a Loznice.

Moje trupy jsou angažovány u Loznice a Šabce a hlásí nepřetržitě, že směr přes Krupanj je stále víc a více nejistý; nutno tam dirigovati nějaké síly.

Navrhuji znovu, aby jedna divise z Ubu přišla do Valjeva.

5. Bylo mně hlášeno, že Lešnická skupina není na hřbetu Ceru, nýbrž ustopila již k vesnici Joševa. Na Ceru jest jen Jadarski četnický oddíl.

Podle toho je nezbytně třeba, aby se přistoupilo na můj dřívější návrh, co se týká mých oddílů u Šabce.

Potvrzuje se zpráva, že nepřítel s menším oddílem pronikl do Boranja a Guševa."

Na podkladě těchto zpráv nařídilo vrchní velitelství toto:

„1. Velitel III. armády převezme osobně velení jen nad trupami před Drinou.

2. Velitel II. armády provede koncentraci svých trup na řece Dobravě a veškerou silou počne operovati proti Šabci tak, aby byl co nejdříve obsazen a nepřítel zatlačen za Sávu.

3. Velitel I. armády přijme pod své velení Obrenovačskou skupinu a Dunajskou divisi I. výzvy, přivede jednu divisi do Ubu jako zálohu pro severní frontu a ostatní dvě divise do Valjeva jako strategickou zálohu pro celou severozápadní frontu."

Tyto rozkazy byly vydány 14/8 v 19 hod.

Důležité je ono nařízení, kterým se I. armáda přivádí na levý břeh Kolubary a II. armáda na řeku Dobravu pro operace proti Šabci.

Tímto nařízením bylo gros srbských vojsk přeskupeno do severozápadního koutu Srbska a přivádí se proti nepříteli, kam jeho hlavní síly směřují, t. j. proti Dolní Drině a proti Šavě v části mezi ústím Driny a ústím Kolubary. Tohoto dne upuštěno

úplně od předpokladu nepřátelské akce ze severu přes Dunaj a Sávou prostorem mezi Moravou a Kolubarou.

Uvedeným nařízením provedeno nové seskupení srbských sil.

Jižně od Ceru měly býti celkem 4 pěší divise (2 z III. a 2 z I. armády) a severně od Ceru, mezi ním a Sávou, 4 pěší a jedna jezdecká divise.

Severně jen jedna divise v záloze a jižně dvě.

Hlavním nebezpečím ze směru Krupanj ještě více se zdůrazňuje pravděpodobná nepřátelská ofensiva od Driny a proto se vrchní velitelství rozhoduje k tomu, aby části III. armády, angažované u Šabce, ihned přešly k svým divisím, aby celá armáda přešla na levý břeh Kolubary, a to s 1 divisí u Uby a s 2 u Valjeva.

V první části noci s 14/8 na 15/8 dostalo vrchní velitelství tyto zprávy:

1. Drinská divise I. výzvy sotva se udržela před silným nepřítelem do noci a pak ustoupila na posice v linii Popov Parlog (kota 406)—Bogičevica Kulina—Puškarevac—Majdan—Groblje (kota 430), ve výši Jerebičke crkve.

2. Jeden nepřátelský vojín, Čech, hlásil, že se nepřátelská kolona, která postoupila na Vidojevicu, skládá z 11., 73., 91. a 102 pěšího pluku.

3. Západně a jihozápadně od Šabce pozorován nepřítel v síle jednoho pěšího a jednoho jezdeckého pluku (u Slepčeviča, Davaništa, Lipolišta a Bele reke) v postupu na Slatinu (14 km jižně od Šabce).

4. Velitel II. armády nařídil Šumadijské divisi I. výzvy, aby odložila útok na Šabac a koncentrovala se na pravém břehu Dobravy mezi vesnicemi Vučevica a Zablače a drží cestu okolo Sinoševiča, vedoucí ze Slatiny na Tekeriš.

Kombinovaná divise I. výzvy přijde v noci se 14/8—15/8 na pravý břeh řeky Dobravy a zde zaujme posice u vesnice Zablače ve spojení s Šumadijskou divisí I. výzvy vpravo a s Drinskou divisí II. výzvy vlevo. Na Tekeriš byl vyslán jeden pěší pluk s jednou baterií.

Moravská divise I. výzvy pochoduje v noci s 14/8 na 15/8 přes Koceljevo a seskupí se okolo V. Bošnjaka a jezdecká divise přes Banjana—Debrca na Ohrid a zaujme posici na pravém křídle Šumadijské divise I. výzvy.

Na podkladě těchto zpráv o nepříteli a událostí během 14. srpna a vlastní situace nařizuje vrchní velitelství 15. srpna o 3 hodině 15 minut:

1. III. armáda bude úporně zadržovati nepřítele, který se prodírá údolím Jadru.

2. II. armáda: jednou divisí obsadí Šabac nebo aspoň udržuje tam nepřítele v šachu a s druhými dvěma divisemi postoupí směrem Koceljevo—Tekeriš a napadne levý bok nepřítele stojícího před III. armádou.

3. Jezdecká divise, která již nastoupila pochod z Ubu na Ohrid, změni svůj směr pochodu na západ (Koceljevo—V. Bošnjak) proti Mačvě k vyjasnění tamější situace; jistí boky hlavních sil III. armády a Šumadijské divise I. výzvy a potom působí s částmi hlavních sil II. armády útokem do boku a týlu hlavních rakouských sil.

Ostatním částem nebyly dány žádné nové rozkazy. Neboť části na Dunaji a ve směru Vyšehrad mají úlohy nezměněné. I. armáda se svými třemi divisemi v úloze strategické zálohy pohybuje se na určená místa Ub a Valjevo.

V tomto okamžiku je situace tato:

Od Obrenovce všude až po Oršavu jsou na březích Sávy a Dunaje jak na srbské, tak i na rakouské straně jen slabé síly; zde nepřítel demonstruje a ze srbské strany se mu dává najevo, že i zde je fronta obsazena.

U Šabce přešel nepřítel se značnými silami na srbskou stranu, obsadil město, ale potom byl nečinný.

Na Drině přešel nepřítel na dvou místech proti Loznici a Lešnici. Podle zpráv zběhů jsou nepřátelské síly značné, celkem asi 4 divise. Nepřítel 14/8 silně útočí z veliké poměrně fronty: Novo Selo—Lešnica—Loznica (v celku asi 22 km), kteroužto akcí tiskne Loznickou a Lešnickou skupinu. Dále zjištěny toho dne značné nepřátelské síly i v Mačvě severně od Cera a docházejí zprávy o možnosti rozšíření nepřátelské fronty na Drině i k jihu.

Pod dojmem všeho toho konstatuje vrchní velitelství, že hlavní nepřátelské síly postupují od Driny a že akce u Šabce má jen úlohu demonstrace a že vydané rozkazy je nutno změnit. Změna záleží v tom, že se proti Šabci nepostaví celá II. armáda, jak naříděno, nýbrž jen její jedna divise a ostatní dvě její divise budou společně působiti s III. armádou proti nepříteli postupujícím od Driny.

Tato změna je velmi důležitá. Tím je definitivně předpoklad o nepřátelské akci ze severu pohřben.

Těmito změněnými rozkazy dán též základ k Cerské bitvě. Podle nich vybojují III. a II. armáda bitvu a provedou pronásledování nepřítele a zatlačí ho za Drinu.

Tento případ je jedním z ojedinělých příkladů, kde vojevůdce přijímá bitvu tam, kde ji nejméně očekával, a bitvu vyhraje.

Za předpokladu, že nepřátelské síly, které přešly na srbské území, mohou býti každou chvíli zesíleny, rozhodlo se vrchní velitelství tyto části co nejdříve rozbít a zatlačit za Drinu. K tomu má části II. a III. armády. Kdyby vlastní síly nebyly dosti silné, jsou s to nepřítele zadržeti a pak pomocí I. armády, která je jako strategická záloha vzadu vzdálena na 2 dny pochodu, nepřítele porazit a zahnati.

Podarí-li se to bez I. armády, tím lépe; pak lze I. armádu použítí tam, kde by se objevily nové nepřátelské síly.

Jezdecká divise dostala velmi dobrý úkol. Byla dirigována do prostoru, v kterém bylo nutno nejprve zjistiti přítomnost nepřítele, protože toho dne byly pozorovány nové nepřátelské síly u Slepčeviča, Duvaništa a Lipolišta, které mohly býti předními částmi silnějších sil, postupující Mačvou.

Neuskuteční-li se to, má jezdecká divise možnost podporovati buď Šumadijskou divisi u Šabce nebo pravé křídlo II. armády na Ceru.

15. srpna: (viz přílohu 2).

15. srpna bombardoval nepřítel silně Bělehrad a Obrenovac.

U Šabce byl nepřítel nečinný. Když Šumadijská divise I. výzvy podle rozkazu ustoupila na pravý břeh Dobravy, nepřítel ji nepro-

následoval, jen obsadil svými předními částmi Mišar, Potes a Jevremovac. O nepřátelských částech u Slepčeviča, Duvaništa a Lipolišta (v levém boku Šumadijské divise) nebylo nových zpráv, z čehož se eventuálně mohlo usuzovat, že i tato část nebyla tak silná, aby mohla podniknouti nějakou akci.

Se zbytkem svých sil byla II. armáda 15/8 v následující situaci:

Kombinovaná divise I. výzvy dosáhla Tekeriše, t. j. východního okraje pohoří Ceru. Tato divise vykonala úsilný pochod dnem i nocí v žáru, prachu, v terénu bez vody od Darosave až k Ceru.

Moravská divise I. výzvy byla na pochodu od Koceljeva přes Kamenici, údolím řeky Tamnavy na východní okraj Cerského pohoří (20—25 km od Tekeriše).

Jezdecká divise dosáhla Zablače.

Na Drině, na frontě III. armády postoupil nepřítel z Lešnických a Loznických posic podél řeky Jadar a dosáhl během dne výšin v prostoru vesnice Brezjaka asi 3—4 km od nové posice III. armády. K srážkám došlo jen na křídlech. Na severním pravém křídle nepřítel před večerem dobyl výšin v našich hlavních posicích a obsadil je (Popov Parlog, kota 406, na hřebenu Cera). Na jižním křídle nepřítel v síle asi jednoho pěšího pluku bez dělostřelectva zatlačil vlastní části a obsadil Krupanj.

Jižně, u Vyšehradu, Užická vojska dále pronikala ve směru na Vyšehrad.

Jiných příhod nebylo.

Uvažujeme-li, že na frontě III. armády nepřišlo dne 15/8 k žádným silnějším srážkám, že se události na jeho severním křídle udály za soumraku a že nepřátelský úspěch lze přičísti jen nedostatečné síle vlastních sil na hřebenu Iverka a že u Krupanj neměl nepřítel dělostřelectva, je přirozené, že vrchní velitelství bylo jen pod dojmem bombardování Bělehradu a Obrenovce, což mohlo být předzvěstí přechodu na jednom z těchto míst nebo v jejich blízkosti. To přivedlo vrchní velitelství pochopitelně opět k dřívějšímu předpokladu o nepřátelské ofenzivě ze severu.

To potvrzuje i to, že vrchní velitelství v noci s 15/8 na 16/8 nařizuje I. armádě, aby ony dvě divise (Timockou I. a II. výzvy), které měly přijíti do Valjeva, byly prozatím zadrženy v Lazarevci, tedy blíže k frontě Bělehrad—Obrenovac.

V tom čase byly tyto divise:

Timocká divise I. výzvy v Zupanju uprostřed mezi Valjevem a Lazarevcem.

Timocká divise II. výzvy v Lazarevci.

(Pokračování.)

Plukovník gšt. Jiří BIRULA:

Závěrečná cvičení v Pojizerském kraji v roce 1927.

Úvod.

Závěrečná cvičení, konaná v roce 1927 a založená na zásadě postavit velitele do situace úplně neznámé a přenechat jim plnou možnost vlastními prostředky tuto situaci zjistiti a podle došlých zpráv se rozhodnouti, byla pro všechny složky vyšších taktických jednotek velmi poučná a je naší povinností těžiti co nejvíce z těchto cvičení do budoucna.